

УДК 657

ФІНАНСОВІ РЕЗЕРВИ У ВОЄННИЙ ТА ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОДИ: ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНІ ТА БЕЗПЕКОВІ ПІДХОДИ

Володимир Фрицький

Західноукраїнський національний університет, Тернопіль, Україна
ORCID: 0009-0006-4679-571X

Резюме. Розглянуто та проаналізовано економічну суть фінансових резервів, їх значення в забезпеченні економічної безпеки у воєнний та післявоєнний періоди. Обґрунтовано безпекові та обліково-аналітичні підходи щодо необхідності формування та використання фінансових резервів задля підтримання фінансового стану суб'єктів господарювання й подолання негативних наслідків потенційних економічних ризиків та існуючих загроз. Здійснено аналіз сучасних підходів та надано критичну оцінку чинній методиці обліку резервів на підприємствах, що потребує вдосконалення, зокрема в частині використання фінансових резервів та погашення збитків від надзвичайних подій. Визначено, що поняття збиток в обліку трактується як сумарний фінансовий результат, який утворився в результаті перевищення витрат над доходами у певному звітному періоді. Однак за умов воєнного стану та у період післявоєнної відбудови важливого значення набувають збитки та втрати, пов'язані з непередбачуваними обставинами й надзвичайними подіями, які необхідно покривати не лише за рахунок прибутків у наступних періодах, а й за рахунок створення спеціальних фінансових резервів. Також досліджено, що забезпечення економічної безпеки в умовах війни та післявоєнного розвитку вимагає значних витрат, пов'язаних з підтримкою фінансово-економічного стану суб'єктів господарювання, та пошуку нових джерел фінансування цих видатків. За таких умов фінансові резерви можуть створюватися для забезпечення економічної безпеки та відновлення фінансового стану. Таким чином, запропоновано створювати фінансові резерви та узагальнювати їх на рахунку 47 «Забезпечення майбутніх витрат і платежів» у розрізі субрахунку 474 з відкриттям окремих аналітичних рахунків. Такий порядок дозволить узагальнювати в обліково-аналітичній системі дані про цільове використання коштів підприємства з метою стабілізації фінансового стану та його відновлення до безпекового рівня. Крім того, це допоможе управлінню контролювати й оцінювати ефективність діючої системи економічної безпеки на підприємстві та рівень подолання негативних наслідків, які виникли за непередбачуваних обставин.

Ключові слова: фінансові резерви, економічна безпека, обліково-аналітичне забезпечення управління, облік резервів.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2025.06.151

Отримано 01.10.2025

UDC 657

FINANCIAL RESERVES IN WAR AND POST-WAR PERIODS: ACCOUNTING-ANALYTICAL AND SECURITY APPROACHES

Volodymyr Frytskyi

West Ukrainian National University, Ternopil, Ukraine

Summary. The study considered and analyzed the economic essence of financial reserves and their role in ensuring economic security during wartime and in the post-war periods. Security-oriented and accounting-analytical approaches to the need to form and utilize financial reserves are substantiated to support the financial position of business entities and mitigate the negative consequences of potential economic risks and existing threats. An analysis of modern approaches was carried out, and a critical assessment was given to the current methodology for accounting for reserves at enterprises, which requires improvement, in particular in terms of the use of financial reserves and the coverage of losses from extraordinary events. It is determined that the concept of "loss" in accounting is interpreted as the total financial result arising from the excess of expenses over revenues in a given reporting period. However, under conditions of martial law and during post-war recovery, particular importance is attached to losses and damages associated with unforeseen circumstances and extraordinary events, which should be covered not only by profits in subsequent periods but also through the creation of special financial

reserves. The study also reveals that ensuring economic security in wartime and during post-war development requires significant expenditures related to maintaining the financial and economic security of enterprises, as well as identifying new sources of financing for such expenditures. Under these conditions, financial reserves may be established to safeguard economic security and restore the financial position of enterprises. Therefore, it is proposed to create financial reserves and summarize them in account 47 «Provisions for future expenses and payments» under sub-account 474 with the opening of separate analytical accounts. This procedure will allow the accounting and analytical system to consolidate data on the targeted use of enterprise funds in order to stabilize the financial position and restore it to a secure level. It will also assist management in monitoring and evaluating the effectiveness of the existing system of economic security at the enterprise and the degree of overcoming the negative consequences caused by unforeseen circumstances.

Key words: *financial reserves, economic security, accounting and analytical support of management, accounting for reserves.*

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2025.06.151

Received 01.10.2025

Постановка проблеми. Питання забезпечення економічної безпеки набувають особливої актуальності за умов трансформаційних змін у вітчизняній економіці, що відбуваються під впливом воєнного стану та продовжать відбуватись у період післявоєнної відбудови. На фінансовий стан та результати діяльності вітчизняних підприємств мають вплив ряд ключових чинників, таких, як обмежений доступ до ресурсів та порушення логістичних ланцюгів, постійне зростання цін та ріст інфляції, регуляторні та податкові зміни, проблеми з кадровим забезпеченням через мобілізацію та міграцію робочої сили, зруйнована інфраструктура, постійні загрози безпеці майну тощо. Попри виклики воєнного періоду суб'єкти господарювання прагнуть відповідати основній меті підприємницької діяльності – отримання прибутку, та забезпечувати фінансову стабільність як запоруку стійкого відновлення відповідно до основних принципів обліку та звітності – безперервності, обачності та повного висвітлення тощо. За цих обставин підприємства повинні адаптувати свої бізнес-моделі до нових умов шляхом створення цілісної системи економічної безпеки підприємства та її обліково-аналітичного забезпечення, яка включає ідентифікацію ризиків та загроз, антикризове планування та управління фінансово-господарською діяльністю, сценарне прогнозування доходів та витрат періоду, а також оцінку потенційних втрат і непередбачуваних збитків, а, відтак – пошук фінансування та джерел покриття витрат, пов'язаних із забезпеченням економічної безпеки. За таких умов наявність фінансових резервів у підприємства дасть змогу сформувати грошові надходження в процесі звичайної діяльності, а також певні страхові резерви, партнерські програми підтримання бізнесу, які можуть бути спрямовані для компенсації непередбачуваних витрат і збитків. Такі заходи потребують детального вивчення та розроблення методичних рекомендацій щодо обліку формування та використання цих резервів, відображення їх на рахунках обліку та в звітності, що визначає наукову новизну та актуальність даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науково-економічній літературі чимало уваги приділено питанням трактування резервів як складової капіталу підприємства та методології їх обліку й аналізу в межах звичайної діяльності. Дослідження таких вітчизняних авторів, як Ю. А. Вериги [1], Л. В. Гнилицької [2], І. М. Гриненка [3; 6], В. А. Дерія [4], М. Д. Корінька [6], Я. Д. Крупки [7], І. В. Мельничук [4; 8], І. О. Падія [9], І. Ю. Прядко [14], Фатенок-Ткачук А. О. [15] та інших, свідчать про актуалізацію та проблематику окремих теоретико-методичних аспектів, серед яких: понятійно-термінологічні питання резервів; класифікація їх видів та джерел формування; обліково-аналітичне забезпечення окремих видів резервів у межах чинної системи обліку, а також податково-правові аспекти створення та використання резервів. Разом з тим, недостатньо уваги приділяється рекомендаціям щодо документування та внутрішньої політики резервування, а також створення резервів задля забезпечення економічної безпеки та подолання наслідків у результаті непередбачуваних обставин. У своїх працях

більшість науковців розглядають резерви як інструмент забезпечення ймовірних (непередбачуваних) інвестиційних ризиків власників (засновників) підприємства – резервний капітал, або ж у ході звичайної діяльності – як забезпечення запланованих майбутніх (передбачуваних) витрат. Однак, за сучасних обставин підприємства повинні відповідати встановленим викликам, таким, як адаптація до нових умов ведення діяльності у період воєнного стану, управління ризиками в умовах локальних та глобальних криз, до того ж забезпечувати економічну безпеку бізнесу та його сталий розвиток для збереження конкурентоспроможності. За таких умов доцільно розробляти нові підходи щодо формування та використання резервів як інструмента забезпечення економічної безпеки з метою управління непередбачуваних ризиків та економічних загроз, зокрема, зважаючи на надзвичайні події, що можуть мати місце в процесі ведення звичайної діяльності. Обґрунтування перерахованих проблемних питань має як наукове, так і практичне значення. Адже в результаті це дозволяє підвищити інформаційне забезпечення управління економічною безпекою, допоможе власникам та інвесторам оцінювати ризики та сформувані джерела на покриття витрат, пов'язаних із порушенням фінансово-економічного стану, а, отже, ефективніше управляти господарською діяльністю та майном у кризових умовах.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні та узагальненні обліково-аналітичних та безпеко-орієнтованих підходів щодо створення й використання фінансових резервів як інструмента забезпечення економічної безпеки в умовах війни та післявоєнного розвитку.

Постановка завдання. Досягнення поставленої мети пов'язане з аргументацією ролі та значення фінансових резервів в умовах воєнного стану та у післявоєнний період, дослідженням теоретичних та методичних аспектів обліку цільових фінансових резервів на основі критичного аналізу чинної методики, можливістю покращення організаційних підходів щодо обліку таких резервів та джерел покриття витрат, пов'язаних із забезпеченням економічної безпеки на підприємствах.

Виклад основного матеріалу. Під час ведення діяльності господарські суб'єкти можуть створювати різного виду резерви з метою управління економічною безпекою шляхом забезпечення стабільного фінансового стану та мінімізації наслідків економічних ризиків і загроз. З наукової точки зору резерви слід трактувати як частину фінансових ресурсів підприємства, яка формується для:

- покриття майбутніх витрат і збитків;
- забезпечення стійкості та ліквідності;
- гарантування виконання зобов'язань перед працівниками, бізнес-партнерами, державою тощо;
- мінімізації негативного впливу ризиків через невизначеність зовнішнього середовища, особливо в кризові періоди.

Тобто, резерви допомагають в управлінні ризиками через формування додаткових ресурсів (рис. 1) щоб вжити заходи для покриття витрат або мінімізації наслідків, у результаті настання негативної чи надзвичайної події. Як бачимо з рис. 1, фінансові резерви – це різновид резервів, які характеризуються виключно грошовим вираженням й виконують роль стабілізаційного механізму, що забезпечує підтримку платоспроможності та ліквідності підприємства у разі виникнення непередбачуваних витрат або втрат для підприємства. Якщо трактувати фінансові резерви з точки зору функціонального призначення, то їх слід розглядати як категорію, що виконує акумулятивно-компенсаційну функцію, адже їх формування пов'язане з акумуляцією фінансових ресурсів для майбутнього використання та компенсуючи потенційні збитки. Таким чином, фінансові резерви становлять певний запобіжний фінансовий механізм, який спрямований на зменшення ризиків втрати платоспроможності й капіталу в умовах невизначеності та кризових обставин.

Рисунок 1. Резерви та їх значення в системі управління ризиками підприємства

Варто відзначити, що в бухгалтерському обліку термін «резерви» здебільшого використовується у двох напрямках – як створення забезпечень і фондів для майбутніх витрат/зобов'язань (резерв відпусток, сумнівних боргів, знецінення активів тощо) або як резервний капітал – для страхування й мінімізації впливу інвестиційних загроз для власників (акціонерів, засновників) та/або з метою виконання договірних зобов'язань у результаті неплатоспроможності та/або банкрутства підприємства. Поняття «фінансові резерви» дозволяє звузити розуміння їхнього економічного змісту і значення від усіх можливих видів резервів, а саме як грошового буфера, що є найбільш критичним у воєнних і кризових умовах. Це створює чіткий фокус на обліково-аналітичних механізмах формування та контролю коштів.

У воєнний період фінансові резерви дають змогу суб'єктам підприємницької діяльності виживати й відновлюватися після втрат від надзвичайних подій та негативних ситуацій. Вважаємо, що фінансові резерви як інструмент управління економічною безпекою необхідні для:

- 1) компенсації збитків від руйнувань;
- 2) забезпечення платежів у кризових умовах;
- 3) фінансування післявоєнної відбудови та інвестиційної привабливості.

Таким чином, розглядаючи фінансові резерви з позиції безпекового підходу, вони є невід'ємним елементом управління економічною безпекою, так як їхня наявність і постійний моніторинг – це фінансовий інструмент від банкрутства та для стратегічного управління ризиками.

Погоджуємося з Я. Д. Крупкою, який відзначає, що дослідження питань визначення змісту та значення «резервів очікуваних та неочікуваних втрат» [7] значною мірою пов'язані з дотриманням таких облікових принципів, як обачність та нарахування. На думку автора, принцип обачності «є основою для формування страхових резервів на покриття непередбачуваних витрат і втрат» [7], а на принципі нарахування «базується уся система забезпечень для раціонального розподілу витрат між звітними періодами у відповідності з отриманими в результаті доходами» [7]. Відтак, вилучення принципу обачності з основного переліку в Законі України «Про бухгалтерський облік і фінансову

звітність в Україні» [11] є необґрунтованим, оскільки ці два принципи визначають базові облікові підходи щодо розмежування понесених витрат у відповідності з доходами в певному періоді доходів та дають змогу «запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства» [12].

Існують різні джерела фінансування системи резервів на підприємстві. Основним резервом на підприємстві, порядок формування якого визначено законодавчо-правовими нормами та діючою обліковою методикою, є резервний капітал. Цей вид резерву має окремий рахунок бухгалтерського обліку «Резервний капітал» [5] та однойменну статтю у фінансовій звітності. Згідно з Інструкцією № 291 резервний капітал «призначено для узагальнення інформації про стан та рух резервного капіталу підприємства, створеного відповідно до чинного законодавства та установчих документів за рахунок нерозподіленого прибутку» [5].

Порядок формування даного фінансового (страхового) резерву визначається статутом установи згідно з чинним законодавством. Такий резерв в акціонерних підприємствах може бути спрямованим «для виплати дивідендів за привілейованими акціями (у разі їх емісії)... та/або для інших цілей, визначених загальними зборами акціонерів» [10]. Резервний капітал також створюється в товариствах з обмеженою та додатковою відповідальністю за рахунок прибутку та додаткових внесків. Відповідно до чинної облікової методики встановлено, що використання резервного капіталу може бути спрямоване на збільшення зареєстрованого (статутного) капіталу, непокритих збитків та розрахунків з учасниками [5]. Недоліком чинної методики обліку резервного капіталу є те, що даний резерв не розподіляється між учасниками (засновниками) товариств (за винятком виплати дивідендів за привілейованими акціями), оскільки його метою є покриття непередбачених витрат та інших надзвичайних втрат задля продовження нормальної діяльності підприємства. Тобто, цей резерв є страховим фондом для інвесторів та партнерів при настанні непередбачуваних обставин або надзвичайних подій, які мають суттєвий вплив на порушення фінансового стану, платоспроможності або доведення суб'єкта до банкрутства.

До фінансових резервів також належать забезпечення, які відповідно до Інструкції № 291 обліковують на субрахунках до рахунку 47 «Забезпечення майбутніх витрат і платежів» [5]. Ці резерви створюються з метою акумуляції коштів, які за рішенням підприємства використовують «для забезпечення майбутніх витрат і платежів і включення їх до витрат поточного періоду (за винятком суми забезпечення, що включається до первісної вартості основних засобів)» [5]. Таким чином, резервування коштів на рахунку 47 забезпечує:

- виплати відпусток;
- додаткове пенсійне забезпечення;
- виплату гарантійних зобов'язань;
- покриття інших витрат і платежів;
- оплату призового фонду (резерв виплат);
- сплату джек-поту, не забезпеченого сплатою участі у лотереї;
- виплати матеріального заохочення;
- суми на відновлення земельних ділянок.

Аналіз рахунку 47 вказує на те, що більшість статей рахунку 47 призначені для планових (майбутніх) виплат і платежів. Однак, якщо розглядати формування резервів, направлених на забезпечення економічної безпеки та покриття непередбачуваних витрат, які можуть виникати за невизначених обставин чи внаслідок надзвичайних подій, то можна відзначити те, що для цього доцільно використовувати субрахунок 474 «Забезпечення інших витрат і платежів» [5].

Подібну методику обліку резервів для забезпечення економічної безпеки подають В. А. Дерій, І. В. Мельничук. Автори пропонують «для проведення заходів, що спрямовані на завчасне виявлення, мінімізацію або уникнення економічних загроз, ... резервувати джерела покриття витрат на підтримання економічної безпеки на синтетичному рахунку 47» [4]. Також запропоновано використовувати аналітичні рахунки: «Технічне оснащення економічної діяльності з безпеки» [4]; «Використання, обслуговування й ремонт техніки з підтримання економічної безпеки» [4]; «Кадрова підтримка економічної безпеки» [4].

Вважаємо, що існує інформаційна потреба до субрахунку 474 відкрити також аналітичні рахунки «Непередбачувані витрати» та «Надзвичайні витрати». Такі аналітичні рахунки дозволять інформувати управління про наявність порушень економічної безпеки та сум покриття втрат або виявлених збитків за непередбачуваних обставин у кризових умовах ведення звичайної діяльності або з настанням надзвичайних подій. Необхідність формування вказаних фінансових резервів виходить з того, що у кризових станах (війна, післявоєнна відбудова, інтеграційні та тарифні зміни в міжнародній економіці) доходи можуть раптово зменшитись, а зобов'язання залишаються на встановленому рівні. Відтак, наявні фінансові резерви дозволяють покривати непередбачувані витрати та втрати, а правильна класифікація таких резервів впливає на достовірність фінансової звітності, оцінку потенційних економічних ризиків та загроз при прийнятті рішень інвесторами, кредиторами та іншими користувачами звітної інформації.

Для суб'єктів господарювання, які на час війни повністю або частково втратили можливість функціонувати через окупацію, знищення, розкрадання тощо доцільно в післявоєнний період створювати резервні цільові фонди на відновлення, джерелами покриття яких можуть бути як власні зарезервовані кошти, так і гранти, субсидії, надані за рахунок міжнародних фондів допомоги бізнесу, державної програми підтримки бізнесу тощо.

Таким чином, наявність чіткої облікової політики щодо резервування і розкриття цієї інформації у звітності дасть змогу підвищити відкритість даних та довіру інвесторів та бізнес-партнерів, особливо під час воєнного стану та у період відновлення.

Використання моніторингу фінансових резервів створює можливості для побудови системи метрик (показників) контролю та обліково-аналітичних індикаторів, що дозволяють оцінювати ефективність управління грошовими потоками, забезпечувати фінансову стійкість і мінімізувати наслідки операційних та позаопераційних збоїв.

Для моніторингу та контролю за формуванням та використанням фінансових резервів у розрізі цільових програм та за напрямками покриття витрат пропонуємо в системі внутрішньогосподарського (управлінського) обліку використовувати аналітичну відомість та розробити шаблон політики резервування з наступним внесенням відповідних положень до наказу про облікову політику. Ця аналітична відомість повинна розкривати інформацію про типи резервів, їхнє призначення, джерело формування та обсяг (плановий, поточний), запаси фінансових ресурсів, які акумульовані підприємством для покриття непередбачуваних витрат, порядок їхнього використання у відповідності з ймовірними ризиками і загрозами, методи контролю.

В наказі про облікову політику також необхідно прописати положення щодо типів резервів та їх призначення, обсяги та джерела формування (прибуток, відрахування з операційних витрат, емісія цінних паперів).

Такий внутрішній порядок моніторингу фінансових резервів дасть змогу сформувати чіткі інструменти обліково-аналітичного забезпечення та систему контрольних метрик з метою управління грошовими потоками в частині погашення втрат і збитків, пов'язаних із порушенням звичайної діяльності підприємства (рис. 2).

Рисунок 2. Фінансові резерви у системі управління економічною безпекою підприємства

Суть моніторингу резервів полягає у визначенні рівня покриття ризиків, тобто чи достатньо резервних коштів для компенсації потенційних чи наявних втрат і збитків. Метрики являють собою набір кількісних та якісних показників, які дають можливість оцінювати ефективності сформованих резервів, їх використання відповідно до потреб суб'єкта господарювання в умовах ризиків.

Важливим етапом управління фінансовими резервами є контроль за грошовими потоками, адже визначення та підтримання оптимального рівня ліквідності має ключове значення на підтримання фінансового стану підприємства в частині його платоспроможності. Методика моніторингу резервів повинна базуватись на побудові відповідних метрик, які гуртуються на поєднанні показників фінансового аналізу та сценарного прогнозування. Така методика повинна визначати чітку процедуру виконання аналітичної роботи, включаючи наступні кроки:

1) ідентифікацію ризиків (наприклад, збитки через зростання витрат на імпорту сировину та обладнання, інфляційні втрати, зупинку виробництва або періодичні простоя через повітряні тривоги та/або технічні умови, пошкодження майна, збільшення зобов'язань тощо);

2) встановлення базової величини (очікувані витрати/збитки);

3) формування нормативу резервування (наприклад, 10–15% від прогнозованого ризику чи від операційних витрат);

4) розрахунок фактичного рівня резерву;

5) порівняння «план-факт» і формування аналітичних висновків.

Запропонована методика є валідною до поставлених завдань у частині оцінювання безпеки та подолання негативних наслідків, а також інформативною та надійною для прийняття відповідних управлінських рішень у системі управління економічною безпекою підприємства.

Висновки. Визначено, що поняття «фінансові резерви» дозволяє звужити розуміння їхнього економічного змісту і значення від усіх можливих видів резервів, а саме як грошового стабілізатора, що забезпечує підтримання фінансового стану підприємства і є найбільш критичним у воєнних і кризових умовах. Це створює чіткий фокус на обліково-аналітичних механізмах формування та контролю коштів. Практична актуальність дослідження фінансових резервів у воєнний період визначається здатністю підприємства вижити й відновлюватися після втрат від надзвичайних подій та негативних ситуацій. Встановлено, що фінансові резерви як інструмент управління економічною безпекою необхідні для: 1) компенсації збитків від руйнувань; 2) забезпечення платежів у кризових умовах; 3) фінансування післявоєнної відбудови та інвестиційної привабливості. Узагальнено чинну методику обліку резервів та рекомендовано нові обліково-аналітичні підходи щодо забезпечення управління інформацією щодо формування та використання резервів як джерела покриття витрат за непередбачуваних обставин або надзвичайних подій. Внесено пропозицію щодо вдосконалення обліку резервів, направлених на забезпечення економічної безпеки та покриття непередбачуваних витрат, які можуть виникнути за невизначених обставин чи внаслідок надзвичайних подій на субрахунку 474 «Забезпечення інших витрат і платежів» із відкриттям аналітичних рахунків «Непередбачувані витрати» та «Надзвичайні витрати». Така методика дасть змогу інформувати управління про

наявність порушень економічної безпеки та сум покриття втрат або виявлених збитків за непередбачуваних обставин у кризових умовах ведення звичайної діяльності або з настанням надзвичайних подій. Доведено, що моніторинг фінансових резервів виступає ключовим елементом обліково-аналітичного забезпечення системи управління підприємством, оскільки сприяє формуванню контрольних метрик, оптимізації руху грошових потоків та підвищенню здатності суб'єктів господарювання компенсувати втрати й непередбачувані збитки у випадку порушення безперервності діяльності. Запропоновано використовувати в системі внутрішньогосподарського (управлінського) обліку використовувати аналітичну відомість та шаблон політики резервування, з наступним внесення відповідних положень до наказу про облікову політику. Розроблена покрокова процедура моніторингу резервів дає змогу проводити систематичний контроль фінансових резервів, дає підприємству чіткі інструменти для оцінювання доходів і витрат, що дозволяє своєчасно виявляти ризики, управляти рухом коштів і забезпечувати покриття збитків, які виникають через перебої у звичайній діяльності.

Conclusions. It has been determined that the concept of «financial reserves» allows narrowing the understanding of their economic substance and significance from all possible types of reserves specifically to their role as a monetary stabilizer, which is most critical in wartime and crisis conditions. This provides a clear focus on the accounting and analytical mechanisms for the formation and control of funds. The practical relevance of the study of financial reserves during the war period is determined by the ability of the enterprise to survive and recover after losses from extraordinary events and negative situations. It has been established that financial reserves as a tool for managing economic security are necessary for: 1) compensation for losses from destruction; 2) ensuring payments in crisis conditions; 3) financing post-war reconstruction and investment attractiveness. The current methodology for accounting reserves has been summarized, and new accounting and analytical approaches have been recommended to ensure effective management of information related to the formation and use of reserves as a source of covering expenditures under unforeseen circumstances or extraordinary events. A proposal has been made to improve the accounting of reserves directed toward safeguarding economic security and covering unpredictable costs that may arise under uncertain conditions or as a result of extraordinary events. Specifically, it is recommended to apply subaccount 474 «Provisions for other expenses and payments» with the introduction of analytical accounts «Unforeseen expenses» and «Extraordinary expenses». Such a methodology will enable management to be informed about violations of economic security and the amounts of coverage of losses or identified damages under unforeseen circumstances in crisis conditions of ordinary business activities or in the event of extraordinary situations. It has been proven that monitoring financial reserves is a key element of the accounting and analytical support of enterprise management, as it contributes to the development of control metrics, optimization of cash flows, and strengthening the ability of enterprises to compensate for losses and unforeseen damages in case of disruption of business continuity. It is proposed to use an analytical statement and a reserving policy template within the system of internal (management) accounting, followed by including the relevant provisions in the order of accounting policy. The developed step-by-step procedure for monitoring reserves makes it possible to carry out systematic control of financial reserves and provides the enterprise with clear tools for evaluating revenues and expenses, which allows timely identification of risks, effective management of cash flows, and ensuring the coverage of losses that arise due to disruptions in ordinary activities.

Список використаних джерел

1. Верига Ю. А. Резерви підприємств України: облік і подання інформації у звітності. *Вісник ЖДТУ*. 2003. № 4 (26). С. 52–58.

2. Гнилицька Л. В. Обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки підприємства : монографія. Київ : КНЕУ, 2012. 305 с.
3. Гриненко І. М. Класифікація резервів для потреб облікової системи підприємства. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту*. 2020. № 4. С. 29–37. DOI: <https://doi.org/10.31767/nasoa.4-2020.04>
4. Дерій В., Мельничук І. Бухгалтерський облік, аналіз і аудит у системі управління витратами на економічну безпеку. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2019. № 1. URL: <http://visnykj.wunu.edu.ua/index.php/visnykj/article/view/847> (дата звернення: 16.10.2023). DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2019.01.197>
5. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення: 20.09.2025).
6. Корінько М. Д., Гриненко І. М. Резерви як об'єкт бухгалтерського обліку: уточнення категорійно-понятійного апарату. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 4. С. 15–20. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2021.4.15>
7. Крупка Я. Резервна складова капіталу підприємства та її обліково-інформаційне забезпечення. *Галицький економічний вісник*. 2020. № 5 (66). DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2020.05.049
8. Мельничук І. В., Мужевич Н. В., Фрицький В. І. Облік витрат для забезпечення економічної безпеки підприємства в умовах цифрових трансформацій. *Галицький економічний вісник*. 2023. № 6(85) Doi: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.06 (дата звернення: 20.09.2025). DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.06
9. Падій І. О. Економічний зміст і функціональні завдання резервів та забезпечень на підприємстві. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Вип. 21. Ч. 2. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/21_2_2018ua/12.pdf (дата звернення: 20.09.2025).
10. Про акціонерні товариства: Закон України від 27.07.2022 р. № 2465-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#Text> (дата звернення: 20.09.2025).
11. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 20.09.2025).
12. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 20.09.2025).
13. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю : Закон України від 06.02.2018 р. № 2275-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text> (дата звернення: 20.09.2025).
14. Прядко І. Ю. Резерви майбутніх витрат і платежів як основна умова формування обліково-контрольного забезпечення діяльності підприємств в умовах кризи. *Облік і фінанси*. 2016. № 4. С. 16–24.
15. Фатенок-Ткачук А. О., Данилко А. Р. Методика виявлення та аналізу існуючих резервів підприємства у процесі обліково-аналітичного забезпечення розвитку підприємства. *Економіка і суспільство*. 2018. № 18. Doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-18-142> (дата звернення: 20.09.2025).

References

1. Veryha YU. A. (2003) Rezervy pidpryyemstv Ukrayiny: oblik i podannya informatsiyi u zvitnosti [Reserves of Ukrainian enterprises: accounting and reporting]. *Visnyk ZHDTU*, no. 4 (26), pp. 52–58.
2. Hnylytska L. V. (2012)ю Oblikovo-analytychne zabezpechennya ekonomichnoyi bezpeky pidpryyemstva [Accounting and analytical support for the economic security of the enterprise]: monohrafiya. Kiev: KNEU, 305 p.
3. Hrynenko I. M. (2020) Klyasyfikatsiia rezerviv dlia potreb oblikovoi systemy pidpryyemstva [Classification of reserves for the needs of the enterprise's accounting system]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii statystyky, obliku ta audytu*, no. 4, pp. 29–37. DOI: <https://doi.org/10.31767/nasoa.4-2020.04>
4. Derij V., Melnychuk I. (2019) Bukhhaltersky oblik, analiz i audyt u systemi upravlinnya vytratamy na ekonomichnu bezpeku [Accounting, analysis and audit in the system of management of costs for economic security]. *Visnyk Ternopilskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu* [Bulletin of the Ternopil National Economic University], no. 1, pp. 197–208. Available at: <http://visnykj.wunu.edu.ua/index.php/visnykj/article/view/847> (accessed: 20 September 2025). DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2019.01.197>
5. Instrukttsiyi pro zastosuvannya Planu rakhunkiv bukhalterskoho obliku aktyviv, kapitalu, zobovyazan i hospodarskykh operatsiy pidpryyemstv i orhanizatsiy [Instructions on the application of the chart of accounts for accounting of assets, capital, liabilities and business operations of enterprises and organizations]: Nakaz Ministerstva finansiv Ukrayiny vid 30.11.1999 No. 291. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (accessed: 20 September 2025).

6. Korinko M. D., Hrynenko I. M. (2021) Rezervy yak ob'ekt bukhhalterskoho obliku: utochnennia katehoriino-poniatiinoho aparatu [Reserves as an object of accounting: clarification of the conceptual and terminological framework]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 4, pp. 15–20. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2021.4.15>
7. Krupka Ya. (2020) Rezervna skladova kapitalu pidpryemstva ta yii oblikovo-informatsiine zabezpechennia [Reserve component of enterprise capital and its accounting and information support]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*, no. 5 (66). DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2020.05.049
8. Melnychuk I., Muzhevych N., Frytskyi V. (2023) Oblik vytrat dlja zabezpechennja ekonomichnoji bezpeky pidpryemstva v umovakh cyfrovych transformacij [Cost accounting to ensure the economic security of the enterprise in the conditions of digital transformations]. *Galician economic journal*, vol. 85, no. 6. Doi: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.06 (accessed: 20 September 2025). DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.06
9. Padii I. O. (2018) Ekonomichnyi zmist i funktsionalni zavdannia rezerviv ta zabezpechen na pidpryemstvi [Economic essence and functional tasks of reserves and provisions at the enterprise]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu* [Scientific Bulletin of Uzhhorod National University], vol. 2, no. 21. Available at: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/21_2_2018ua/12.pdf (accessed: 20 September 2025).
10. Pro aktsionerni tovarystva [On Joint Stock Companies]: *Zakon Ukrainy vid 27.07.2022 No. 2465-IX*. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#Text> (accessed: 20 September 2025).
11. Pro bukhhalterskyi oblik ta finansovu zvitnist v Ukraini [On Accounting and Financial Reporting in Ukraine]: *Zakon Ukrainy vid 16.07.1999 No. 996-XIV*. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (accessed: 20 September 2025).
12. Pro zatverdzhennia Natsionalnoho polozhennia (standartu) bukhhalterskoho obliku 1 “Zahalni vymohy do finansovoi zvitnosti” [On Approval of the National Accounting Standard (NAS) 1 “General Requirements for Financial Reporting”]: *Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 07.02.2013 No. 3*. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (accessed: 20 September 2025).
13. Pro tovarystva z obmezhenoiu ta dodatkovoio vidpovidalnistiu [On Limited and Additional Liability Companies]: *Zakon Ukrainy vid 06.02.2018 No. 2275-VIII*. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text> (accessed: 20 September 2025).
14. Pryadko I. YU. (2016) Rezervy maybutnikh vytrat i platezhiv yak osnovna umova formuvannya oblikovokontrolnoho zabezpechennja diyalnosti pidpryemstv v umovakh kryzy [Reserves for future expenses and payments as the main condition for the formation of accounting and control support for the activities of enterprises in times of crisis] *Oblik i finansy* [Accounting and Finance], no. 4, pp. 16–24.
15. Fatenok-Tkachuk A. O., Danylko A. R. (2018) Metodyka vyavlennia ta analizu isnuichykh rezerviv pidpryemstva u protsesi oblikovo-analitychnoho zabezpechennia rozvytku pidpryemstva [Methodology for identifying and analyzing existing reserves of an enterprise in the process of accounting and analytical support for the development of an enterprise]. *Ekonomika i suspilstvo*, no. 18. Doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-18-142> (accessed: 20 September 2025).